

DÂVET MEKTUPLARI

Hükümdârlara gönderilen mektuplar

Nebiyi-yi muhterem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Hudeybiye’den döndükten sonra, İslâm’ın bütün dünyâya yayılmasını, insanların Cehennem azâbından kurtulup, hakîkî saâdete kavuşmasını arzu ediyordu. Zîrâ O, bütün âleme, rahmet olarak gönderilmişti. Bu sebeple, çevredeki hükümdârlara elçiler gönderip, İslâm’a dâvet etmeyi düşündüler.

Hicri altıncı sene Zilhicce ayının sonlarına doğru yedinci sene Muharrem ayının başlarında; Amr bin Ümeyye’yi (radiyallahü anh) Habeş hükümdârına; Dıhye-i Kelbî’yi (radiyallahü anh) Rum (Bizans) imparatoruna; Hâtîb bin Ebî Beltea’yı (radiyallahü anh) Mısır hükümdârına; ayrıca aynı vazife ile Abdullah bin Huzâfe’yi (radiyallahü anh) İran hükümdârına; Şücâ’ bin Vehb’i (radiyallahü anh) Gassân’a; Selîb bin Amr’ı (radiyallahü anh) Yemâme’ye; Alâ Hadremî’yi de “radiyallahü anh” Bahreyn emîri Münzir bin Sâvî’ye gönderdiler.

Bu elçiler, Eshâb-ı kirâmın en güzîdeleriydi. Sûretleri ve sözleri en güzel olanlardı. Her bir hükümdâra ayrı ayrı İslâm’a dâvet mektupları yazıldı.

Sevgili Peygamberimiz mektupların altını, gümüş yüzüğünün kaşında üç satır hâlinde “**Allah, Muhammed, Resûlullah**” yazılı olan mührü ile mühürledi.

Hükümdârlara gönderilecek elçiler, sabah Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin bir mûcizesi olarak, gidecekleri devletin lisânını öğrenmiş olarak kalktılar.

Necâşî Eshame’ye mektup

Habeşistan’a gidecek olan Amr bin Ümeyye hazretleri, Necâşî Eshame’den, daha önce oraya hicret etmiş bulunan Eshâb-ı kirâmın, Medîne’ye gönderilmesini de isteyecekti. Resûlullah Efendimiz Necâşî’ye iki mektup göndermişti.

Hazret-i Amr bin Ümeyye, kısa zamanda Habeşistan’a varıp, melik Necâşî Eshame’nin huzûruna çıktı. Evvelâ birinci mektubu takdîm etti. Necâşî, tahtından aşağı indi; mektubu pek büyük bir hürmet ve muhabbetle aldı. Öptü, yüzüne ve gözüne sürdükten sonra açıp okutturdu:

“Bismillâhirrahmânirrahîm!

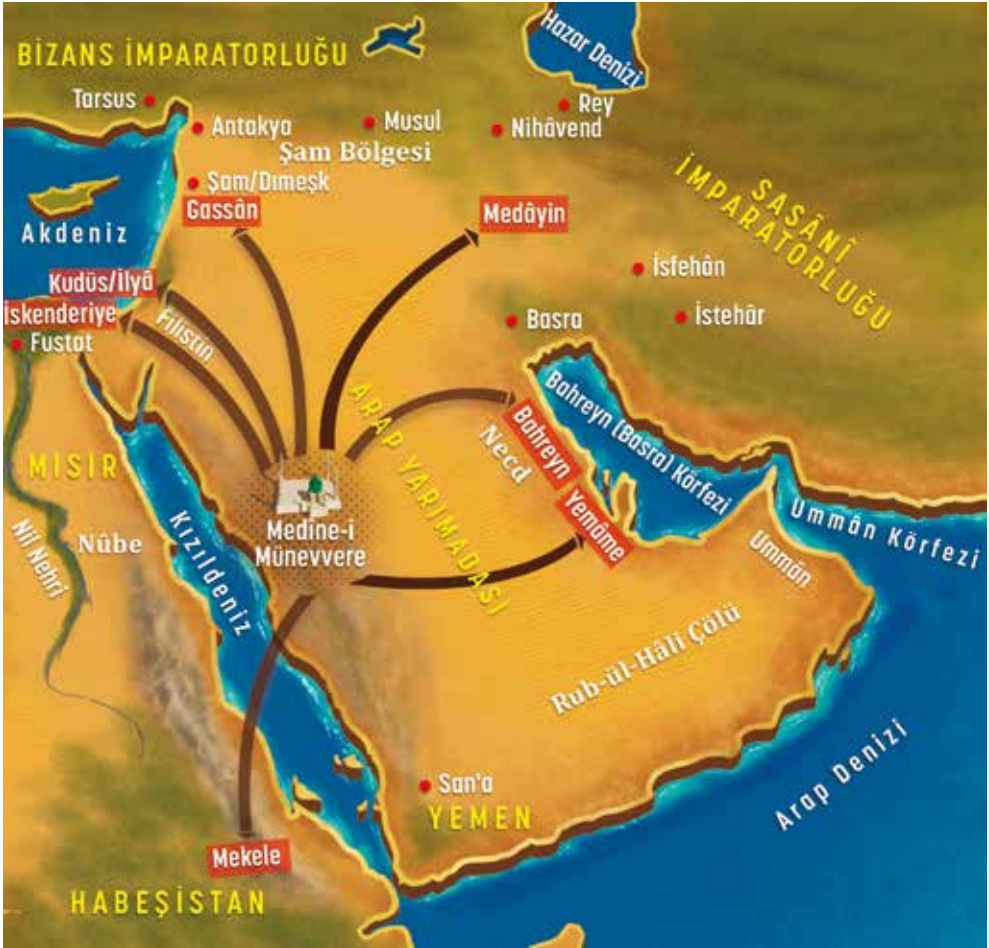
Allahü teâlânın resûlü Muhammed aleyhisselâmdan, Habeş meliki Necâşî Eshame’ye!...

Hidâyete tâbi olana selâm olsun!...

Ey Hükümdâr!

Selâmette olmanı diler, sana olan nîmetlerinden dolayı, Allahü teâlâyâ hamd ederim. Ondan başka ilâh yoktur. O Melik’tir (bütün kâinatta tasarruf sâhibi yalnız O’dur.) Kuddûs’tür (her türlü ayıp ve kusurlardan berîdir). Selâm’dır (kullarını bütün tehlikelerden selâmette bulundurucudur). Mü’min’dir (emniyet verendir).

Resûlullah'ın Efendimizin Dâvet Mektupları

Müheymîn'dir (her şeyi gözetip koruyandır).

Ben şehâdet ederim ki, İsâ (aleyhisselâm), Allahü teâlânın, çok temiz, iffet sâhibi, her türlü dünyâ hayâtından tamamıyla çekilmiş bulunan Meryem'e ilkâ ettiği, rûhu ve kelimesidir. Böylece o, İsâ'ya hâmile kaldı. Allahü teâlâ, Âdem'i, kudreti ile nasıl yarattı ise, İsâ'yı da öyle yaratmıştır.

Ey hükümdâr!

Ben, seni, eşi ortağı olmayan Allahü teâlâyâ îmâna, O'na ibâdet etmeye ve bana tâbi olmaya, Allahü teâlânın bana gönderdiklerine inanmaya dâvet ediyorum. Çünkü ben, Allahü teâlânın bunları tebliğ etmeye memûr resûlüyüm.

Şimdi ben, sana lâzım olan tebliğâtı yapmış, dünyâ ve âhîret saâdetini sağlayacak nasîhati etmiş bulunuyorum. Nasîhatimi kabûl ediniz!

Hidâyete eren, doğru yola kavuşanlara selâm olsun."

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin mektubunu, büyük bir

Sevgili Peygamberimizin Dâvet Mektubu

edeb ve tevâzû ile dinleyen hükümdâr Eshame, derhâl;

- Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü, diyerek Kelime-i şehâdet getirdi ve müslüman oldu. Sonra;

- Yemîn ederim ki, O, kitap ehli olan yahudi ve hıristiyanların gelmesini beklediği, önceki peygamberlerin geleceğini müjdelediği peygamberdir.

Eğer yanına gitmeye imkânım olsaydı, muhakkak gider, hizmetiyle şerefle-nirdim! dedi. Mektubu, hürmetle güzel bir kutuya koyup;

- Bu mektuplar, burada olduğu müddetçe, Habeş'ten hayır ve bereket gitmez, dedi.

Necâşî Eshame, ikinci mektupta bildirilen emirleri hürmetle okuyup, Sevgili Peygamberimizin mübârek zevcesi Ümmü Habîbe vâlidemizi emr-i nebevî üzerine, Resûl-i ekreme “sallallahü aleyhi ve sellem” nikâh etti. Daha sonra Ümmü Habîbe vâlidemizi ve orada bulunan Eshâb-ı kirâmı iki ay kadar ağırladıktan sonra gemilere bindirip, pek çok hediyelerle Medîne'ye gönderdi. Gönderdiği mektupta îmân ettiğini bildiriyordu.

Rum İmparatoru Heraklius'a mektup

Hazret-i Dıhye-i Kelbî de, Rum imparatorunu İslâm'a dâvet etmek için vazifelendirilmişti. Mektubu, Busrâ'daki Gassân hükümdârı Hâris'e verecek, o da Rum imparatoru Heraklius'a gönderecekti.

Peygamber Efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” dâvet mektubunu büyük bir hürmetle alan Hazret-i Dıhye, sür'atle Busrâ'ya geldi. Hâris ile görüşüp durumu anlattı.

Hâris, Hazret-i Dıhye'nin yanına, henüz müslüman olmayan Adiy bin Hâtem'i vererek, o sırada Kudüs'de bulunan Heraklius'a gönderdi. İkisi birlikte Kudüs'e gelip, imparatorla görüşmek üzere temaslarda bulundular. İmparatorun adamları, kendisine;

- Kayser'in (imparatorun) huzûruna çıktığın zaman başını eğip yürüyecek, yaklaşıncı da yere kapanıp secde edeceksin. Secdeden kalkmana izin vermedikçe aslâ yerden başını kaldırmayacaksın, dediler.

Bu sözler Hazret-i Dıhye'ye “radıyallahü anh” ağır geldi ve onlara;

- Biz müslümanlar, Allahü teâlâdan başka hiç bir kimseye secde etmeyiz. Hem insanın insana secde etmesi onun yaratılışına terstir, buyurdu.

Bunun üzerine Kayser'in adamları;

- O hâlde Kayser, getirdiğin mektubu hiç bir zaman kabûl etmez ve seni huzurundan kovar, dediler.

Hazret-i Dıhye;

- Bizim peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, başkasının, kendisine, değil secde etmesine, önünde hafif eğilmesine bile müsâade etmez. Kendisiyle görüşmek isteyen köle bile olsa ona ilgi gösterir. Huzûruna kabûl buyurur, derdini dinler, sıkıntısını giderir, gönlünü alır. Bunun için O'na tâbi olanların hepsi hürdür, şereflidir, buyurdu.

Bu sözleri dinleyenlerden biri;

- Mâdem ki Kayser'e secde etmeyeceksin, o hâlde üzerine aldığım vazifeyi yerine getirebilmen için, sana başka yol göstereyim. Kayser'in, sarayın önünde dinlendiği bir yer var. Her gün öğleden sonra bu avluya çıkar, oralarda dolaşır. Orada bir minber vardır. Onun üzerinde herhangi bir yazı varsa önce onu alır okur, sonra istirahat eder. Sen de şimdi git, mektubu o minbere koy ve dışarda bekle. Mektubu görünce seni çağırır. O zaman vazifeni yerine getirirsin, dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Dıhye “radıyallahü anh” mektubu söylenen yere bıraktı. Heraklius mektubu aldı ve Arabca bilen bir tercüman istedi.

Tercüman, Resûlullah Efendimizin mektubunu okumaya başladı. Mektubun en üstünde;

“Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın Resûlü Muhammed'den (aleyhisselâm) Rumların büyüğü Herakl'e” diye yazıyordu.

Heraklius'un kardeşinin oğlu Yennak, mektubun böyle başlamasına çok kızdı ve

tercümanın göğsüne şiddetli bir yumruk vurdu. Tercüman, yumruğun şiddeti ile yere yıkıldı ve mübârek mektup elinden düştü.

Heraklius, Yennak’a;

- Niçin böyle yaptın! diye sorunca, o da;

- Mektubu görmüyor musun? Mektuba, hem senin isminden önce kendi ismi ile başlamış, hem de senin hükümdâr olduğunu söylemeyip; “Rumların büyüğü Herakl’e” demiş. Niçin; “Rumların hükümdârı” diye yazmamış ve önce senin isminle başlamamış? O’nun mektubu bugün okunmaz, dedi.

Bunun üzerine Heraklius:

- Vallahi sen ya çok akılsızsın veya koca bir delisin. Senin böyle olduğunu bilmiyordum. Ben daha mektubun içinde ne olduğuna bakmadan, yırtıp atmak mı istiyorsun? Hayâtıma yemîn ederim ki; eğer O, söylediği gibi Resûlullah ise, mektubuna benim isminden önce kendi ismini yazmakta ve beni Rumların büyüğü diye anmakta haklıdır. Ben, ancak onların sâhibiyim. Hükümdârları değilim, dedi ve Yennak’ı huzûrundan kovdu.

Sonra hıristiyanların en âlimi, reîsi ve kendisinin müşâviri olan Uskûf adındaki kimseyi çağırttı. Mektubu okuttu. Mektubun devâmında şöyle buyruluyordu:

“Allahü teâlânın hidâyetine tâbi olanlara, doğru yola kavuşanlara selâm olsun!”

Bundan sonra; (Ey Rumların büyüğü!) Seni İslâm’a dâvet ediyorum. İslâm’ı kabûl et ki, selâmet bulasın. Müslüman ol ki, Allahü teâlâ sana iki kat ecir versin. Eğer yüz çevirirsen, bütün hıristiyanların vebâli senin üzerindedir.

“(Resûlüm!) De ki: “Ey ehl-i kitab (olan yahudi ve hıristiyanlar), aramızda ortak olan kelimeye geliniz. O da Allahü teâlâdan başka hiç bir şeye tapınmayız ve O’na hiç bir şeyi ortak etmeyiz. Allahü teâlâyı bırakıp, içimizden hiç kimseyi yaratıcı Rab tanımayız. Eğer bu sözden yüz çevirirlerse; “Şâhid olunuz. Biz gerçek müslümanlarız” deyiniz.” (Âl-i İmrân sûresi: 64)

Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin mektubu okunurken, Heraklius’un alnından ter taneleri dökülüyordu. Mektup bitince;

- Süleymân aleyhisselâmdan sonra, ben böyle; **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** diye başlayan bir mektup görmemiştim, dedi.

Heraklius, Uskûf’a bu meseledeki fikrini sorunca;

- **Vallahi, O, Mûsâ ve İsâ’nın (aleyhimüsselâm), bize geleceğini müjdelediği peygamberdir. Zâten biz, O’nun gelmesini bekliyorduk,** dedi.

Heraklius;

- Sen bu hususta ne yapmamı tavsiye edersin, neyi uygun görürsün? diye sordu.

Uskûf;

- O’na tâbi olmanı uygun görürüm, diye cevap verdi. Heraklius;

- Ben, senin dediğin şeyi çok iyi biliyorum. Fakat O’na tâbi olup, müslüman olmaya gücüm yetmez. Çünkü hem hükümdârlığım gider, hem de beni öldürürler, dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Dîhye'yi ve Adî bin Hâtem'i çağırttı. Adî;

- Ey hükümdâr! Davar ve develer sâhibi Arablardan olan şu yanımdaki zât, memleketinde vukû bulan şaşılacak bir hâdiseden bahsediyor, dedi.

Heraklius;

- Memleketinizdeki hâdis nedir? diye sorunca,

Hazret-i Dîhye;

- Aramızda bir zât zuhur etti. Peygamber olduğunu beyân etti. Halkın bir kısmı O'na tâbi olmakta, bir kısmı da karşı koymaktadır. Biz inananlarla, inanmayanlar arasında çarpışmalar olmaktadır, dedi.

Bundan sonra Heraklius, Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimiz hakkında araştırmaya başladı. Şam vâlisine emir verip Resûl-i ekrem Efendimizle aynı soydan bir kişiyi bulmalarını emretti.

Bu arada kendisinin dostu olan ve İbrânîce bilen Roma'daki bir âlime de mektup yazıp, bu meseleyi sordu. Roma'daki dostundan, bahsettiği zâtın, âhir zaman peygamberi olduğunu bildiren bir mektup geldi.

Şam vâlisi de ticâret için giden bir Kureyş kervanı ile karşılaştı. Bunların içinde, henüz müslüman olmayan Kureyş'in reîsi, Ebû Süfyân da vardı.

Ebû Süfyân diyor ki:

- Biz Gazze'de bulunduğumuz sırada, Heraklius'un Şam vâlisi, üzerimize saldırır gibi geldi ve;

- Siz, şu Hicâz'daki zâtın kavminden misiniz? diye sordu.

- Evet, dedik.

- Haydi, bizimle berâber imparatorun yanına gideceksiniz? dedi."

Ebû Süfyân'la yanındakileri Şam'a götürdü. Şam vâlisi, Ebû Süfyân'ı ve yanındakileri Heraklius'un yanına çıkardı. Bu sırada, Heraklius Kudüs'te Beyt-ül-mukaddesde bulunuyordu. Vezîriyle berâber oturmuş ve başına tâcını giymişti. Heraklius, Ebû Süfyân ve yanındaki otuz kadar Mekkeliyi burada kabûl etti.

Tercüman çağırdı ve onlara;

- İчинizde, Peygamber olduğunu söyleyen zâta, soyca en yakın hanginizdir? diye sordu. Ebû Süfyân;

- O'na, soyca en yakın olan benim, diye cevap verdi. Heraklius;

- Akrabâlık dereceniz nedir? diye sorunca;

- Amcamın oğludur, dedi.

(Zirâ Ebû Süfyân'ın dedesi Ümeyye'dir. Resûlullah'ın dedesi ise Abdülmutilib'dir. Dedeleri, amca çocuklarıdır. O itibarla "amcam oğludur" dedi. Soyları, dedelerinin dedesi Abd-i Menâf'da birleşir.)

Heraklius, Ebû Süfyân'ın kendisine yakın getirilmesini istedi ve diğerlerinin de Ebû Süfyân'ın arkasında durmasını söyledi. Ebû Süfyân, ilk önceleri yalan söyledi ise de, hükümdârın tehdidi ile korktu ve yalan söyleyemedi. Sonra aralarında şu konuşma geçti. Heraklius;

- Peygamber olduğunu söyleyen zâtın, aranızdaki soyu nasıldır?

- O, zamanın en iyi soylusudur. Soy bakımından en seçkinimizdir.
- İчинizde ondan önce peygamberlik iddiâsında bulunan kimse oldu mu?
- Olmadı.
- O'nun ataları içinde hiç bir hükümdâr gelmiş midir?
- Hayır.
- O'na halkın eşrâfı mı yoksa fakir ve zayıfları mı tâbi oluyorlar.
- O'na tâbi olanlar fakirler, zayıflar, gençler ve kadınlardır. Kavminin yaşlılarından ve eşrâfindan tâbi olan pek yoktur.
- O'na tâbi olanlar artıyor mu, azalıyor mu?
- Artıyor.
- O'nun dînine girdikten sonra beğenmeyerek veya kızarak dönen kimse var mı?
- Yoktur.
- Peygamber olduğunu söylemeden, O'nun hiç yalan söylediği görülmüş müdür?
- Hayır.
- O peygamberin hiç ahdini bozduğu, sözünde durmadığı oldu mu?
- Hayır olmadı. Ancak biz şimdi, onunla bir müddet için çarpışmayı bırakarak andlaşma yapmış bulunuyoruz. Bu müddet içinde kendisinin ne yapacağını bilemiyoruz.

- O size neyi emrediyor?

- Yalnız bir olan Allah'a ibâdet etmeyi, O'na hiç bir şeyi ortak koşmamayı emrediyor. Atalarımızın taptığı şeylere (putlara) tapmaktan bizi men ediyor. Namaz kılmayı, doğru olmayı, fakirlere yardım etmeyi, harâmlardan sakınmayı, ahde vefâyı, emânete hıyânet etmemeyi ve akrabâyı ziyâreti emrediyor.

Beyt-ül-mukaddesde bu konuşmalar olmuş, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin mübârek mektubu okunmuştu.

Heraklius mektubu öpüp, gözlerine sürdü ve başına koyunca, Rumlar arasında gürültüler çoğaldı.

Kayser, Ebû Süfyân ve yanındaki Kureyşlilerin dışarı çıkarılmasını emretti. Daha müslüman olmayan Ebû Süfyân, burada yeminle, Sevgili Peygamberimizin dâvâsının başarıyla sonuçlanacağına inandığını söylemişti.

Hazret-i Dihye “radiyallahü anh”, Heraklius'un karşısına geçip mübârek güzel yüzü ve tatlı sesi ile;

- Ey Kayser! Beni sana Busrâ'dan bir kimse (Hâris) gönderdi ki, o, senden hayırlıdır. Allahü teâlâya yemin ederim ki, beni, ona gönderen zât (Resûlullah) ise, hem ondan, hem senden daha hayırlıdır. Sen, benim sözlerimi alçak gönüllülükle dinleyip, verilen nasihatleri kabûl etmelisin! Çünkü alçak gönüllülük edersen, nasihatleri anlarsın. Nasihatleri kabûl etmezsen, insaflı olamazsın! dedi.

Heraklius;

- Devâm et, deyince Hazret-i Dihye;

- Öyleyse, ben seni İsâ aleyhisselâmın kendisine namaz kılmış olduğu Allahü teâlâyâ îmân etmeye dâvet ediyorum. Ben seni, önceden Mûsâ aleyhisselâmın, on-

dan sonra İsâ aleyhisselâmın geleceğini müjdeleyip haber verdiği şu ümmî Peygambere î mânâ dâvet ediyorum. Eğer, bu hususta bir şey biliyor, dünyâ ve âhîret saâdetini kazanmak istiyorsan, onları gözlerinin önüne getir. Yoksa âhîret saâdetini elden geçirir, küfür ve şîrk içinde kalırsın.

Şunu da iyi bil ki, senin Rabbin olan Allahü teâlâ, zâlimleri helâk edici ve nîmetleri değiştiricidir, dedi.

Heraklius;

- Ben elime geçen bir yazıyı okumadan, yanıma gelen bir âlimden bilmediklerimi sorup öğrenmeden bırakmam. Bundan ancak hayır ve iyilik götürüm. Sen bana düşünüp hakîkati buluncaya kadar mühlet ver, dedi.

Heraklius, daha sonra Hazret-i Dîhye'yi yanına çağırıp, baş başa konuştu. Kalbindekini, şöyle açıkladı:

- Ben biliyorum ki, seni gönderen zât, kitaplarda geleceği müjdelenen ve gelmesi beklenen âhir zaman peygamberidir. Yalnız, O'na uyarsam; Rumların beni öldürmesinden korkuyorum. Seni, onların içinde en büyük âlimleri ve benden ziyâde itibar gösterdikleri bir kimse olan Safâtır'a göndereyim. Bütün hıristiyanlar ona tâbidir. Eğer o î mân ederse, Rumların hepsi î mân ederler. Ben de o zaman kalbimde olanı ve itikâdımı açığa vururum.

Bundan sonra Heraklius, bir mektup yazarak Hazret-i Dîhye'ye verip, Safâtır'a gönderdi.

Râhip Safâtır

Resûlullah Efendimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", Safâtır'a da bir mektup göndermişti.

Safâtır, mektupları okuyup Peygamber Efendimizin vasıflarını işitince, O'nun, Hazret-i Mûsâ'nın ve Hazret-i İsâ'nın geleceğini haber verdikleri âhir zaman peygamberi olduğunda hiç şüphe olmadığını söyledi ve î mân etti. Evine gitti, kapandı ve her pazar yaptığı vaazlara üç hafta çıkmadı. Hıristiyanlar;

- Safâtır'a ne oluyor ki, o Arabla görüştüğünden beri dışarı çıkmıyor? O'nu istiyoruz! diye bağırıyorlar.

Safâtır, üzerindeki siyah papaz elbisesini çıkardı. Beyaz elbise giydi, elinde âsâsı ile kiliseye geldi. Beldenin ahâlisini topladıktan sonra ayağa kalkarak;

- Ey hıristiyanlar! Biliniz ki, bize Ahmed'den (aleyhisselâm) mektup geldi. Bizi hak dîne dâvet etmiş. Ben açıkça biliyor ve inanıyorum ki, O, Allahü teâlânın hak resûlüdür, dedi.

Hıristiyanlar bunu işitince, Safâtır'ın üstüne yürüdüler ve döverek şehîd ettiler. Hazret-i Dîhye gelip, durumu Heraklius'a haber verdi.

Heraklius;

- Ben sana söylemedim mi? Safâtır, hıristiyanlar katında benden daha sevgili ve azîzdir. Eğer duysalar beni de onun gibi katlederler, dedi.

Heraklius, Humus'daki köşkünde Rumların büyüklerini çağırıp kapıların kapatıl-

masını emretti. Sonra yüksek bir yere çıktı ve;

- Ey Rum cemâati! Sizler saâdete, huzûra kavuşmayı ve hâkimiyetinizin temelli kalmasını, Hazret-i İsbâ'nın söylediğine uymayı ister misiniz? dedi.

Rumlar;

- Ey bizim hükümdârımız! Bunları elde etmek için ne yapalım? diye sordular. Heraklius;

- Ey Rum cemâati! Ben, sizleri hayırlı bir iş için topladım. Bana, Hazret-i Muhammed'in mektubu geldi. Beni, İslâm dînine dâvet ediyor. Vallahi O, gelmesini bekleyip durduğumuz, kitaplarımızda kendisini yazılı bulduğumuz ve alâmetlerini bildiğimiz peygamberdir. Geliniz, O'na tâbi olup dünyâda ve âhirette selâmet bulalım, dedi.

Bunun üzerine herkes kötü sözler söyleyip, homurdanarak dışarı kaçmak için kapılara koştular. Fakat kapılar kapalı olduğundan, çıkamadılar Heraklius, Rumların bu hareketlerini görüp, İslâmiyet'ten böyle kaçındıklarını anlayınca, canından korktu ve;

- Ey Rum cemâati! Benim söylediğim sözler, sizlerin, dîninize olan bağlılığınızı ölçmek içindi. Dîninize bağlılığınızı ve beni sevindiren davranışınızı gözlerimle gördüm, dedi.

Bunun üzerine Rumlar, Heraklius'a secde ettiler ve köşkün kapıları açılınca çıkıp gittiler.

Heraklius, Hazret-i Dıhye'yi çağırdı, olanları anlattı. Birbirinden kıymetli hediyeler verdi. Ayrıca Peygamber Efendimize “sallallahü aleyhi ve sellem” bir mektup yazdı. Mektubunu, hazırlattığı hediyeleri, Hazret-i Dıhye ile Sevgili Peygamberimize gönderdi.

Heraklius müslüman olmak istemiş, fakat makam ve ölüm korkusundan îmân etmemişti. Peygamber Efendimize yazdığı mektupta,

“Hazret-i İsbâ'nın müjdelediği Allah'ın Resûlü Muhammed'e, Rum hükümdârı Kayser'den!

Elçin mektubunla birlikte bana geldi. Ben şehâdet ederim ki, sen Allah'ın hak resûlüsün. Zâten biz, seni, İncil'de yazılı bulduk ve Hazret-i İsbâ, seni bize müjdelemişti. Rumları sana îmân etmeye dâvet ettimse de buna yanaşmadılar. Beni dinleselerdi muhakkak ki, bu onlar için hayırlı olurdu. Ben senin yanında bulunup sana hizmet etmeyi ve ayaklarını yıkamayı çok arzu ediyorum” deniyordu.

Hazret-i Dıhye, Heraklius'tan ayrılıp Hismâ'ya geldi. Yolda Cüzâm vâdilerinden Şenâr vâdisinde, Huneyd bin Us, oğlu ve adamları Hazret-i Dıhye'yi soydular. Eski elbiselerinden başka nesi varsa aldılar.

Bu mevkîde, Dübeyb bin Rifâe bin Zeyd ve kavmi İslâmiyet'i kabûl etmişlerdi. Dıhye bunlara gelip olanları anlatınca bunlar, Huneyd bin Us ve kabîlesinin üzerine yürüyüp, eşyâların hepsini geri aldılar.

Daha sonra Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Zeyd bin Hâris'i Huneyd bin Us ve adamlarının üzerine gönderdi. O beldede olanların hepsi îmân etti.

Hazret-i Dıhye, Medîne'ye gelince, evine uğramadan doğru Habîb-i ekrem Efendimizin kapısına gitti. Kapıyı çaldı. Peygamberimiz;

- **Kim o?** diye sordu.

Dıhye;

- Dıhyet-ül Kelbî, dedi.

Âlemlerin efendisi;

- **İçeri gir**, buyurdular.

Hazret-i Dıhye içeri girdi ve olanları bütün teferruâtı ile anlattı. Peygamber Efendimize, Heraklius'un mektubunu okudu:

- **Onun için, bir müddet daha (saltanatta) kalmak vardır. Mektubum yanlarında bulunduğça, onların saltanatı devâm edecektir**, buyurdu.

Heraklius, mektubunda Peygamberimize îmân ettiğini yazmış ise de, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz;

- **Yalan söylüyor. Dîninden dönmemiştir**, buyurdular.

Heraklius, Sevgili Peygamberimizin mektubunu ipekten bir atlasa sarıp, altın yuvarlak bir kutunun içerisinde muhâfaza etti. Heraklius âilesi bu mektubu saklamışlar ve bunu da herkesten gizli tutmuşlardır. Bu mektup ellerinde bulunduğu müddetçe, saltanatlarının devâm edeceğini söyler ve buna inanırlardı. Hakîkaten de öyle olmuştur.

Mısır Meliki Mukavkas'a mektup

Resûl-i ekrem "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimiz, Hâtüb bin Ebî Beltea'yı, Mısır hükümdârına göndermeden önce;

- **Ey Eshâbım! Mükâfâtı Allahü teâlâdan beklemek üzere şu mektubu, Mısır hükümdârına hanginiz götürür?** diye sorunca, Hazret-i Hâtüb, yerinden fırlayıp ayağa kalktı ve;

- **Yâ Resûlallah! Ben götürürüm!** dedi.

Peygamber Efendimiz de;

- **Ey Hâtüb! Bu vazifeni, Allahü teâlâ senin hakkında mübârek eylesin!** buyurdu.

Hâtüb bin Ebî Beltea hazretleri, mektubu Sevgili Peygamberimizden aldı. Vedâ edip, evine gitti. Hayvanını hazırladı. Âilesi ile de vedâlaştıktan sonra, yola çıktı.

Hazret-i Hâtüb, Mısır hükümdârının İskenderiyye'de olduğunu öğrendi. Mukavkas, o sırada denizde bir gemide adamlarıyla konuşuyordu. Hazret-i Hâtüb, bir sandala binip, Mukavkas'ın bulunduğu yere geldi. İçeriye almadan önce maksadını öğrenen kapıcı, Hazret-i Hâtüb'a çok hürmet etti. Onu hiç bekletmedi. Hazret-i Hâtüb Peygamber Efendimizin "aleyhissalâtü vesselâm" mektubunu verdi. Mukavkas okumaya başladı:

"Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın kulu ve resûlü Muhammed'den, Kıbt'ın (eski Mısır halkının) büyüğü Mukavkas'a!

Selâm, hidâyete uyanların üzerine olsun. Seni, selâmet bulman için İslâm’a dâvet ederim. Müslüman ol ki, selâmet bulasın ve Allahü teâlânın iki kat ecrine nâil olasın. Eğer yüz çevirirsen bütün Kıbt’ın günâhı senin üzerinedir.

“Ey Ehl-i kitab (olan yahudi ve hıristiyanlar)! Aramızda ortak olan kelimeye geliniz. O da, Allahü teâlâdan başka hiç bir şeye tapınmayız ve O’na hiç bir şeyi ortak etmeyiz. Allahü teâlâyı bırakıp, içimizden hiç kimseyi yaratıcı Rab tanımayız. Eğer bu sözden yüz çevirirlerse; “Şâhit olunuz. Biz gerçek müslümanlarız” deyiniz!” Âl-i İmrân sûresi: 64)

Kâinatın sultânının mektubu okununca, Mukavkas, Hazret-i Hâtıb’a;

- Hayırlısı olsun! dedi.

Mısır hükümdârı, kumandanlarını, devlet adamlarını toplayıp, Hâtıb ile konuşmaya başladı. Dedi ki:

- Anlamak istediğim bâzı şeyleri soracak, bu hususta seninle konuşacağım.

Hazret-i Hâtıb;

- Buyur, konuşalım! deyince, Mukavkas;

- Sizi gönderen zâtın bana haber veriniz. O bir peygamber midir? Biraz bahset!

- Evet, O bir peygamberdir.

- O, böyle gerçekten peygamber ise, niçin kendisini öz yurdundan çıkarıp başka bir yere sığınmak zorunda bırakan kavminin aleyhinde bedduâ etmedi?

- Sen, Îsâ bin Meryem aleyhisselâmın peygamber olduğuna inanıyorsun değil mi? O, kavmi kendisini yakalayıp, öldürmek istediğinde, buna rağmen onlara bedduâ etmedi ve cenâb-ı Hak, onu, dünyâ semâsına kaldırdı. Mükâfatlandırdı. Hâlbuki, kavminin helâki için Allahü teâlâyı bedduâ etmesi gerekmez mi idi? O böyle yapmadı.”

- Çok güzel cevap verdin. Gerçekten sen, hikmet sâhibi zâtın yanından gelen bir hakîmsin. Bu gece yanımızda kal, yarın sana cevâbımı vereyim.

Hazret-i Hâtıb, Hazret-i Mûsâ zamanındaki Fir’avn’ı kasederek Mukavkas’a dedi ki:

- Senden önce, burada bir hükümdâr vardı. O halkına karşı; “En büyük ilâh benim! diyerek Rab olduğunu iddiâ etmişti. Allahü teâlâ da, onu, dünyâ ve âhiret azâblarıyla cezâlandırdı ve ondan intikam aldı. Sen bundan ibret al da, başkasına ibret olma!

- Bizim için bir din vardır. Biz bu dinimizi, ondan daha hayırlısı olmadıkça bırakmayız.

- Senin bağlı olduğun ve daha hayırlısı olmadıkça bırakmayacağını söylediğin dîninden, daha hayırlı olan din, hiç şüphesiz İslâmiyet’tir. Biz, seni Allahü teâlânın bu son dînine, İslâmiyet’e dâvet ediyoruz. Allahü teâlâ dînini O’nunla tamamlamış, O’nu insanlara yeterli kılmıştır ve bu kat’idir. Bu Peygamber yalnız seni değil, bütün insanları İslâm dînine dâvet etti.

O zaman Kureyş, O’na, insanların en fazla tepki gösterip kaba davrananı oldu. Yahudiler, en çok düşmanlık edenleri oldu. Hıristiyanlar da en yakın olanları oldu.

Allahü teâlâyı yemîn ederim ki, Mûsâ aleyhisselâmın, Îsâ aleyhisselâmı müjdelemesi, ancak Îsâ aleyhisselâmın Muhammed aleyhisselâmı müjdelemesi gibidir.

Binâenaleyh, bizim seni Kur'ân-ı kerîme dâvet etmemiz, senin yahudileri İncîl'e dâvet etmen gibidir.

Şüphesiz mâlûmundur ki, her peygamber kendisini anlayıp idrak edecek bir kavme gönderilmiştir. Ve o kavmin, bu peygambere itâat etmesi, üzerine vâcib olmuştur. İşte sen de bu peygambere yetişenlerden birisin. Biz seni bu yeni dîne dâvet ediyoruz.

Hazret-i Hâtîb'in bu sözleri üzerine, Mukavkas;

- Ben bu peygamberin hâline baktım. Emirlerinde ve yasaklarında aslâ akla uygun olmayan bir şey bulamadım. Anladığım kadarıyla O, sihirbaz, kâhin ve bir yalancı değildir. Peygamberlik alâmetlerinden bâzı hâlleri kendinde buldum. Gizli olan şeyleri meydana çıkarmak, bu alâmetlerdendir. Bâzı sırlardan haber vermek, bu zâtın ortaya çıktı. Hele biraz düşüneyim! diyerek mühlet istedi.

Mukavkas, gece Hâtîb hazretlerini uyandırıp, Peygamber Efendimiz hakkında birçok sorular daha sormak istediğini bildirdi. Sonra aralarında şu konuşma geçti.

- O'nun hakkında soracağım şeylere doğru cevap ver. Üç şey sormak istiyorum.

- İsteddiğini sor! Ben sana dâimâ doğruyu söyleyeceğim.

- Muhammed, insanları neye dâvet ediyor?

- Yalnız Allahü teâlâyâ ibâdet etmeye dâvet ediyor. Gece ve gündüzde beş vakit namazı kılmayı, Ramazân orucunu tutmayı, verilen sözde durmayı emrediyor. Ölmüş hayvan eti yemeyi men ediyor.

Bunun üzerin Mukavkas:

- O'nun şekil ve şemâilini (fizikî görünüşünü) bana târif et! diye sorunca da; kısaca târif etti. Birçoğunu saymamıştı. Mukavkas;

- **Anlatmadığım daha bâzı şeyler kaldı, öyle ki, mübârek gözlerinde azıcık kırmızılık, arkasında peygamberlik mührü vardır. Kendisi merkebe biner, sof (yünlü kumaş) giyer, hurma ve az etli yemekle geçirir. Amcaları veya amcaoğulları tarafından korunur,** dediğinde, Hazret-i Hâtîb;

- Bunlar da onun sıfatıdır, dedi.

Mukavkas, Hâtîb hazretlerine, Peygamberimiz hakkında tekrar sordu:

- Sürme kullanır mı?

- **Evet! Aynaya bakar, saçını tarar, seferde, hazarda, aynayı, sürmedanlığı, tarağı, misvağı yanından ayırmaz!**

- Ben, gelecek bir peygamber kaldığını biliyor ve Şam'dan çıkacağını sanıyordum. Çünkü daha önceki peygamberler hep oradan çıkmışlardı. Gerçi son peygamberin Arabistan'da, sertlik, darlık, yokluk ülkesinde çıkacağını da kitaplarda görmüştüm. Kitaplarda sıfatlarını yazılı bulduğumuz peygamberin ortaya çıkma zamanı da, şüphesiz bu zamandır. Biz, O'nun vasfını; **"iki kız kardeşi bir nikâh altında birleştirmez, hediyeği kabûl eder, sadakayı kabûl etmez. Fakirlerle, yoksullarla oturur, kalkar"** diye kitapta yazılı bulmuştuk. O'na uymak husûsunda Kıbtîler beni dinlemezler. Ben saltanatımdan da ayrılamayacağım. Bu hususta çok cimriyim. O peygamber, ülkelere hâkim olacak, kendisinden sonra da sahâbîleri, bu toprak-

larımıza kadar gelip konacaklar. En sonunda şuradakilere gâlib geleceklerdir. Ben Kıbtîlere bundan ne bir kelime anarım, ne de hiç bir kimseye bu konuşmamı bildirmek isterim! dedi.

Bu konuşmadan sonra Mukavkas, Arabca yazan kâtibini çağırdı. Peygamber Efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” mektubuna şöyle cevap yazdırdı:

“Abdullah’ın oğlu Muhammed’e, Kıbtîlerin büyüğü Mukavkas’tan;

Selâm, senin üzerine olsun. Gönderdiğin mektubunu okudum. Orada zikrettiğin şeyi ve yaptığın dâveti anladım. Ben de bir peygamberin geleceğini biliyordum. Ama onun Şam’dan çıkacağını zannediyordum. Elçine ikrâmda bulundum. Sana Kıbtîlerin yanında büyük değeri bulunan iki câriye ile giyecek elbise gönderdim. Bir de binmen için dişi bir katır hediye ettim.”

Mukavkas, bundan başka bir şey yapmadı, müslüman da olmadı. Hazret-i Hâtıb’ı, Mısır’da beş gün misâfir etti. Çok hürmet gösterip, ikrâmlarda bulundu. Sonra;

- Hemen memleketine, sâhibinin yanına dön! O’nun için iki câriye, iki binek hayvanı, bin miskâl (Bir miskâl 4,8 gr.) altın, yirmi takım Mısır işi ince elbise ve daha başka hediyeler gönderilmesini emrettim. Senin için de, yüz dinâr ve beş takım elbise verilmesini söyledim. Yanımdan ayrılıp git! Sakın, Kıbtîler, senin ağzından tek kelime bile işitmesinler! dedi.

Mukavkas, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize, ayrıca billûr bir kadeh, kokulu bal, sarık, Mısır’a mahsûs keten kumaşı, öd, misk gibi güzel kokular, baston, bir kutu içinde sürmelik, gül yağı, tarak, makas, misvak, ayna, iğne ve iplik de hediye etti.

Mukavkas, İslâm elçisi Hâtıb bin Ebî Beltea hazretlerinin yanına, muhâfız askerler katarak gönderdi. Arabistan topraklarına ayak bastıklarında Medîne’ye giden bir kâfileye rastladılar. Hâtıb, Mukavkas’ın askerlerini geri çevirip, o kâfileye katıldı.

Hazret-i Hâtıb bin Ebî Beltea, hediyelerle Medîne’ye gelip, Resûlullah’ın huzûruna çıktı. Sevgili Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, Mukavkas’ın hediyelerini kabûl etti. Hâtıb, Mukavkas’ın mektubunu verip, sözlerini nakledince, Peygamber Efendimiz;

- Ne kötü adam! Saltanatına kıyamadı. Hâlbuki î mân etmesine mâni olan saltanatı ise, kendisinde kalmayacak! buyurdular.

Mukavkas’ın, Peygamberimize, hediye olarak gönderdiği iki câriye, Mâriye ve kardeşi Sîrîn’di. Hâtıb bin Ebî Beltea, yolda bunlara müslüman olmalarını teklif edince, kabûl edip, müslüman olmuşlardı. Peygamber Efendimiz, Hazret-i Mâriye vâlidemizin müslüman olmasına çok sevinip, onu nikâhıyla şereflendirdiler. Ondan, İbrâhim isminde bir oğlu oldu.

Sîrîn’i de Eshâbından Şâir-i Nebî olan Hassan bin Sâbit’e verdiler.

En iyi cins ve beyaza çok yakın gri tüylü iki binek hayvanından, katıra Döldül, merkebe de Ufeyr veya Yâfûr adı takıldı. O güne kadar Arabistan’da ak tüylü katır görülmemişti. Müslümanların ilk gördüğü ak tüylü katır, Döldül oldu. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, hediye edilen billûr kadehle su içerdi.

Mukavkas, Peygamberimizin mektubuna çok hürmet gösterip, fildişinden yapılmış bir kutu içine koydu. Kutuyu mühürledi ve câriyelerinden birine teslim etti.

(Adı geçen bu mektup 1267 (m.1850) senesinde, Mısır'ın Ahmin bölgesinde eski bir manastırdaki Kıbt kitapları arasında bulunmuş ve Osmanlı pâdişâhı 96. halife Sultan Abdülmecîd Hân tarafından satın alınarak, İstanbul Topkapı Sarayı, Mukaddes Emânetler Bölümüne konmuştur.)

İrân Kıs râsı Hüsrev Pervîz'e mektup

İrân hükümdârına, Abdullah bin Huzâfe “radiyallahü anh” gönderilmişti. Hazret-i Abdullah, kibirli İrân Kıs râsı'na (şâhına), Âlemlerin efendisinin kıymetli mektubunu sunduğunda, okuması için kâtibine verdi.

“Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın resûlü Muhammed'den (aleyhisselâm) Farsların büyüğü Kıs râ'ya...”

Kâtip, buraya kadar okumuştü ki, kibirli Şâh'ın kan beynine sıçradı, öfkeleni ve mektubu alıp yırttı. Mektuba, Peygamber Efendimizin kendi ism-i şerîfi ile başlamış olmasına son derece hiddetlenmişti.

İslâm elçisi Abdullah bin Huzâfe hazretlerini de huzûrundan kovmak istediğinde, Hazret-i Abdullah, Kıs râ ve yanında toplanmış bulunan ateşperestlere şöyle dedi:

- Ey Acem halkı! Siz, peygamberlere inanmıyor, kitapları kabûl etmiyorsunuz. Üzerinde yaşadığımız şu topraklarda sayılı günlerinizi geçiriyor, bir düş hayâtı yaşıyorsunuz!...

Ey Kıs râ! Senden önce nice hükümdârlar, bu tahta oturup, hüküm sürdüler. Allahü teâlânın emirlerini yapanlar, âhîretlerini kazanmış olarak; yapmayanlar da ilâhî azâba uğramış bir hâlde bu dünyâdan göç ettiler!...

Ey Kıs râ! Getirip takdîm ettiğim bu mektup, aslında senin için büyük bir devlet idi. Bunu küçümsedin. Allahü teâlâyâ yemîn ederim ki, o küçümsediğin din, buraya gelince kaçacak yer arayacaksın!...

Sonra Kıs râ'nın sarayını terkedip hayvanına bindi. Sür'atle oradan uzaklaştı. Medîne'ye gelip durumu Kâinatın sultânına anlattığında;

- Allah'ım! O, benim mektubumu nasıl parçaladı ise, sen de onu ve onun mülkünü parçala!... buyurdular.

Allahü teâlâ, Resûlünün duâsını kabûl etmiş, Kıs râ, oğlu tarafından bir gece hançerlenerek parça parça edilmişti.

Hazret-i Ömer zamanında da bütün İrân toprakları zaptedilerek müslümanların eline geçti.

Gassânî Hükümdârı Hâris bin Ebî Şimr’e mektup

Şücâ’ bin Vehb “radiyallahü anh” hazretleri de, Gassân hükümdârına gönderilmişti. Şücâ’ “radiyallahü anh”, önce hükümdârın kapıcısı ile görüştü. Onu, İslâm’a dâvet edince kabûl edip, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize hürmet ve selâmlarını arz etti. Hiç bekletmeden Hazret-i Şücâ’ı hükümdârla görüştürdü.

Hâris bin Ebî Şimr, mektubu okuyunca, öfkelenip yere attı.

Hazret-i Şücâ’, derhâl Medîne-i münevvereye dönüp, durumu Allahü teâlânın Sevgilisine haber verdi. Sevgili Peygamberimiz, mektubunun yere atılmasına üzüldüler ve;

- **Saltanatı yok olsun!** buyurdular.

Kısa bir süre sonra, Hâris bin Ebî Şimr ölüp devleti parçalandı.

Yemâme Hükümdârı Hevze bin Ali’ye mektup

Selî bin Amr “radiyallahü anh”, Yemâme hükümdârına gönderilmişti. Hevze, hıristiyandı. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, mektubunda şöyle buyuruyordu:

“Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın resûlü Muhammed’den (aleyhisselâm), Hevze bin Ali’ye!

Hidâyete eren, doğru yola kavuşanlara selâm olsun!

(Ey Hevze!) Bilesin ki, İslâmiyet, develerin ve atların gidebileceği en uzak yerlere kadar yayılacak, bütün dinlere galip gelecektir. Sen de İslâm’ı kabûl et ki, selâmet bulasın. Müslüman olursan, hâkimiyetin altında bulunan yerlerin idâresini yine sana bırakırım...”

Yemâme hükümdârı Hevze, bu mübârek dâveti kabûl etmekten kaçındı. Saltanat sevdâsı, makam hırsı gözünü bürümüşü. Bu yüzden Kâinâtın sultânının duâsına kavuşmak gibi, yüce bir devletten mahrûm kaldı.

İslâm elçisi Selî bin Amr hazretleri merhamet edip;

- **Ey Yemâme hükümdârı olan Hevze! Sen, bu kavmin büyüğün! Senin büyük zannettiğin kayserler ölüp toprak olmuşlardır.**

Hakîkî büyükler ise, Allahü teâlânın emirlerini yapıp, yasaklarından kaçınarak, Cennet’i hak eden kimselerdir. Bir topluluk, îmân etmekle şerefleşmiş ise, onları kendi bozuk inanışınla, doğru yollarından saptırmaktan sakın!... Doğrusu ben, sana Allahü teâlânın emirlerini yapmanı, yasaklarından sakınmanı tavsiye ederim. Allahü teâlâyâ îmân edip, emirlerini yaparsan Cennet’e girersin. Şeytana uyarsan Cehennem’de kalırsın.

Eğer bu nasihatlerimi kabûl edersen, korktuklarından emîn olur, umduklarına kavuşursun. Şâyet nasihatlerimi reddedersen, artık size yapacağım bir şey kalmamıştır. Gerisini sen düşün!... dedi.

Hevze, İslâm elçisinin bu güzel nasihatlerini de dinlemedi.

Hazret-i Selî bin Amr, artık Yemâme’de durmanın lüzumsuz olduğunu anlayıp,

sür'atle Medîne'ye döndü. Sevgili Peygamberimize netîceyi bildirdi. Resûl-i Ekrem Efendimiz, o'nun İslâm'a girme saâdetinden mahrum olmasına üzüldüler. Kısa bir zaman sonra Hevze'nin ölüm haberi geldi. Saltanat sevdâsı, makam hırsı, Cehennem çukuru olan kabrinde son buldu.

Bahreyn Emîri Münzir bin Sâvî'ye mektup

Alâ bin Hadremî de “radiyallahü anh”, Bahreyn emîrine mektup götürdü. Emîr, nâme-i şerîfi muhabbetle okuyup muhtevâsını anlayıp îmânla şereflendi.

O diğerleri gibi (Necâsî Eshame hariç);

- Başkaları bana şunu der, bunu der; tahtımdan olurum, demedi.

- **Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammedün abdühü ve resûlühü!** diyerek kendini ve tebe'asından kendisine tâbi olanları Cehennem ateşinden kurtardı.

Mektupla müslüman olmağa dâvet edilirken bir makam sahibi daha îmân etme idrâkini gösterdi. Tebe'asından bâzıları ona tâbi olup müslüman oldular. Bâzısı da îmân etmediler.

Münzir bir mektupla ahvâlini yazıp, Alâ bin Hadremî “radiyallahü anh” ile Sevgili Peygamberimize gönderdi.

Peygamber Efendimiz de “sallallahü aleyhi ve sellem” ona cevâbî bir mektup gönderdi. Mektubunda şöyle buyuruyordu;

“Sana itâat edenlere islâmiyet öğretilsin. Asî olup inâd edenler cizyeye bağlansın. Mecûsîlerin kestikleri yenilmesin ve kız alıp vermesinler.”

Dâvet mektuplarının neticesi

Böylece yedi İslâm elçisi vazifelerini yapmış, zamanın büyük devletlerine İslâmiyetin varlığını duyurmuşlardı. Onlara hakîkî saâdeti haber vermişler, kıyâmet gününde, “Biz duymamıştık” sözlerine yer bırakmamışlardı.

Neticede; makâm sahiblerinden ikisi îmâna geldi. Biri, Habeş hükümdarı Necâsî, biri de Bahreyn hükümdarı Münzir idi. Diğerleri küfür üzere kaldılar.

Habeş hükümdarı Eshame “rahmetullahi aleyh” müslüman olup, Eshâb-ı kirâmdan bâzısını görmekle, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin mübârek duâsına kavuşmakla ve Resûlullah ile Ümm-i Habîbe “radiyallahü anhâ”nın nikâhlarını kıymakla şereflenmişti.

Rum imparatoru Heraklius ve Mısır sultanı Mukavkas müslüman olmamışlar, fakat gelen mektuplara çok hürmet edip yumuşak cevaplar vermişler, elçilere iyi davranmışlar ve Resûlullah Efendimize hediyeler göndermişlerdi.

Gassân ve İran hükümdarları elçilere iyi davranmamışlar, düşmanlıklarını açıkça belirtmişlerdi.

Yemâme hükümdarı ise, İslâm elçisine mülâyim davranmıştı.